

UJ KELET

Központi Helyettes Centralbureau
für Mitteleuropa
B B R L I N W. 15.
Sachsenische str. 8.

ZSIDÓ-POLITIKAI-NAPILAP

Jorga professzornak

Író, politikus, történész, kritikus, művész és purifikátor: ez Jorga Miklós. Kétségtelenül egyike Nagyrománia felsőbbrendű koponyáinak. Élete, tanulása, munkája és lázas igazságkeresése egy markánsan rajzolt mutatóujjaskéz, amely jelezi az irányt, merre kell minden egyes nemesebb kedvvel rendelkező embernek tartania itt Romániában, hogy kifejessze magában, fajában és faja eljövendő egyedeiben a magasabbrendűséget. Egységes világszemlélete, történetírói rendszeressége mellett is kissé rapszódikus elme, ezé teszi tevékenységét sokfélesége, hárlehetetlen és bátor politikai harca, munkásságának színhelye és a kor, amelyet egyetlen hisztorikus se nevezhet sablonosnak s amely maga is rapszódikus. Az érdekes interjuszorozatot, amely az *Uj Keletben* a nagyromán politika minden jellegzetesebb elméjét szóhoz juttatja, megszólaltatja Jorga Miklóst is. Amit ő mond, bölcs, lebilincselő és sok tekintetben igaz is. De vannak hibás felfogásai, helytelen véleményei is, amelyek persze nem mennek és nem is mehetnek a tudományosság rovására, mert a balkán-népek ez alapos történetírója, aki többek közt az ozmánosság történetét is jobban tudja, mint akármelyik ozmán történet-tudós, a zsidóság történetébe és problémáiba sose mélyedt el annyira, hogy mindenképp biztos ítéletet mondhatson. Kétségtelenül tartalmas ítéletet mondhatson. Kétségtelenül tartalmas ítéletet mondhatson. Kétségtelenül tartalmas ítéletet mondhatson. Kétségtelenül tartalmas ítéletet mondhatson.

Az első tévedése, amire következtetéseket épít, az, hogy a mai zsidóság nem azonos a régi palesztinai néppel. Ez a meggyőződés nála ugyanolyan föltevésen alapul, mint a zsidóság ellenkező feltevése. De mennyivel erősebb ez a feltevés amannál! A zsidóság az üldözöttség kétezer esztendején át sohasem keveredett idegen fajtával, az a réteg, amely keveredett, el is veszett, beolvadt és eltűnt az idegen népek között. Hogy idegen népek olvadtak volna bele az elnyomott, üldözött, tűrő és szenvedő zsidó népbe, semmiesetre sem valószínű. De akár azonos a nép, akár nem azonos, e pillanatban nem is fontos, a tény az, hogy a zsidóság az emancipáció óta is csaknem olyan elszigetelt és félredobott fajtája a társadalomnak, mint azelőtt, történelmi szükség-szerűség tehát, hogy az egész világon nemzeti alapon tömörüljön és egy-erőbe hozza össze minden testvérét, sorsának osztályosát. Csodáljuk, hogy az olyan tudós, mint Jorga, élmények ellenszenvére épít. „Északromániából származom — mondotta fesztelen beszélgetés közben az *Uj Kelet* munkatársának — nem egyszer láttam, hogy a galiciai bevándorlók, ha megneszelték, hogy valahol egy tojás vagy egy borju van eladó, ötvenen is rávetették magukat ugyanarra a tojásra vagy a borjura.“ Bárki motiválhatja ezzel az érzelmeit, csak Jorga nem. Ő jól tudja, hogy a zsidó tömegeket, azzal, hogy minden pályáról leszorítják őket, valóságos rákényszerítették az alsóbbrendű kereskedelemre és tudja Darwin hatalmas tételét, a „*Struggle for life*.“ A fennmaradásért való harc szorítja rá a tojás és a borju kúpeceit, hogy ha az áru kevesebb, mint ahány embernek megélhetést adhat, túlekedjenek, harcoljanak érte.

Egyoldalú, bár jóhiszemű tévedés Jorgának az a felfogása, hogy a zsidók is felküzdehetnék volna magukat Romániában, noha nem

voltak polgárjogaik, mert „abban az időben senkinek se volt polgárjoga, nekem se“. Lehetőség, hogy ez így is van, a Jorga-szerű embereknek sem volt semilyen polgárjoguk és ezek híján küzdötték fel magukat odáig, ahol ma vannak. De nem szólva arról, hogy a Jorgák maguk is kivételek, a zsidók Romániában nem csupán nélkülöztek a polgárjogokat, de valóságos megbélyegezték őket a negatívummal, kimondván, hogy idegenek és ez sokkal rosszabb állapot. Azonkívül, hogy idegenek és ez sokkal rosszabb állapot. Azonkívül, hogy idegenek és ez sokkal rosszabb állapot. Azonkívül, hogy idegenek és ez sokkal rosszabb állapot.

holnapra régi egzisztenciája alapjait. És itt vissza kell térnünk Jorga alapvető téziséhez, amellyel azt mondja: „Lehetetlen, hogy olyan egyoldalú gazdasági elhelyezkedés mellett, amilyenben ma a zsidó nép nagyrésze él, nemzeti megújulás végbemeheessen.“ Ebben, mint sok egyéb helyes tételében egyetértünk vele. De a zsidó nemzeti gondolat ép ezeket a hibákat fogja megváltoztatni. Forradalmosítja — békés nemzeti forradalom ez — a görnyedt és aláztos tömegeket, visszaviszi őket a természetes népi élethez, megteremti számukra a gazdasági élet sokféleségének a lehetőségét, az egyoldalú kalmárkodás gondolatköréből az ipari és földművespályákra szorítja őket, mert nagyon jól tudja, hogy csak a természettel való közvetlen kapcsolat teremti meg a nemzeti életet. És a zsidó gondolat teremteni akar. Persze idő kell hozzá és a politika megértő figyelme.

A szenátus a rendelet törvényekkel való kormányzás ellen

Felülvizsgálják a képviselők és szenátorok vagyonának eredetét is — A parlament üléséből

— Az *Uj Kelet* tudósítójától —

Bukarest, július 5. A kamara által tegnap általánosságban elfogadott vagyonadónak nemcsak pénzügyi, hanem purifikációs célzata is van. Erre vall az, hogy különösen súlyos elbírálás alá veszi a köztisztviselők által 1914. óta szerzett vagyonokat, amelyek tisztá eredetét, ha eddig nem tudták bizonyítani, hogy az elközbzással határos adótelekekkel sújtják. Bukaresti távirat szerint ezt az intézkedést kiterjesztik a képviselők és szenátorok vagyonára is, amelyeket ugyancsak szigorú ellenőrzés alá vonnak. Ezt a rendelkezést teljes mértékben csak helyeselni lehet, de nagyon kérdéses, hogy a végrehajtás folyamán a helyes kezdeményezésből mi fog alakulni. Első látszata ugyanis ez az intézkedés igen alkalmas arra, hogy a kormány fegyverül használhassa ki az ellenzéki képviselők ellen és még jobban lekötöztesse általa saját híveit. Parlamentáris országokban, már a mentelmi jog folyamánaképpen is, csak parlamenti bizottság útján lehet ilyen intézkedést végrehajtani.

Hatályon kívül kell helyezni a rendelet törvényeket

A szenátus éjjeli ülésén a háború alatt és háború után kiadott rendelet törvények ratifikálásáról szóló törvényjavaslatot tárgyalták. Batzarica azt hiszi, hogy az egész szenátus véleményének ad kifejezést, amidőn azt a vágyát tolmácsolja, hogy ezt az országot soha többé ne kormányozzák a rendelet törvények rossz rendszerével. Dragomirescu követeli, hogy valamennyi ilyen törvényt a legnagyobb szigorúsággal vizsgáljanak felül, mert nagyobb részük a liberálisok kormányának büne. Cartianu a javaslat előadója kifejti, hogy lehetetlen utóbbi kívánság teljesítése, mert 1000-nél több ilyen rendelet törvény van. Bujor hangoztatja, hogy ezen törvényhozói barbarizmuson nem lehet oly könnyen átmenni. Bogdan Duica szerint a rendeletek megőrizték a liberálisok legnagyobb hitványosságait. Meg kell azokat leckézteni, akik magukat az ország uráivá tették és azt szégyenletesen vezették.

A külügyminisztérium szervezetének reorganizációjára vonatkozó törvényjavaslat elfogadása után megszavazták azon javaslatot is, mely szerint a magyar csapatoknak Erdélyből való kivonulása alkal-

Angol-amerika-japán szövetség alakul.

London, július 4. (Damian.) A birodalmi konferencia határozata alapján Curson lord

mával magánosoknak átadott állami javak a román államot illetik.

As agrárreform

A kamara tegnapi ülésén Zamfirescu elnökölt. Dászkál Gyula szatmári szocialista képviselő tiltakozik az ellen, hogy nem engedték-felszólalni a vagyonadójavaslat 22. pontjához.

Ezután az agrárreform került napirendre. A 88. szakasznál Bratianu indítványozza, hogy azoktól, akik a német megszállás alatt otthon maradtak és szolgálatot tettek az ellenségnek, a földet minden kártérítés nélkül sajátítsák ki. A vita nagy méreteket ölt, végül is elhatározták, hogy felfüggesztik és holnap folytatják ennek a szakasznak a tárgyalását.

Negulescu közoktatásiügyi miniszter törvényjavaslatot nyújt be a népkultúra fejlesztésére szolgáló kulturházak alapításáról. Garoflid miniszter törvényjavaslatot nyújt be 10 milliós kölcsön felvételéről, amelyet azoknak a földbirtokosoknak a kártalanítására fordítanak, akiknek földjét kisajátították. A kamara mindkét törvényjavaslatra kimondja a sürgősséget. Ezután az agrárreform tárgyalását folytatják s a 88-ik szakaszig változatlanul elfogadják.

As éjjeli ülés

A kamara éjjeli ülésén Buzdugan a Beszarábiában folyó orosz izgatás miatt interpellál, érélyes rendszabályokat követelve. Sergiu Nitza beszarábiai miniszter válaszában érélyes vizsgálatot ígér.

Folytatták az agrárreform vitáját és vita nélkül megszavazták a 90—93. szakaszokat. A 93. szakasznál Garoflid kijelenti, hogy azoknak a községeknek, amelyek városokká alakulnak át, 10 kilométeres körzetben földet adnak a földmunkásoknak. A 95. szakasznál elfogadják Spineanu módosítását, mely szerint a házhelyekre tekintettel kell lenni a kisajátításnál. A 99. szakasznál megszavazzák azt a javaslatot, hogy a dobrozdjai földosztásnál elsősorban a gyarmatosítás céljait kell tekintetbe venni. A javaslatot egészen a 104. szakaszig letárgyalták. A vitát holnap folytatják.

Elmarad a király külföldi útja

Bukarestből Damian-távirat jelenti, hogy a király lemondott tervezett külföldi útjáról, habár Take Jonescu már hónapok óta azon fáradozott, hogy a király Párisba utazzék. Törekvése azonban hajótörést szenvedett. A király elhatározását Bratianu befolyásának tulajdoníthatják.

külügyminiszter megbízást kapott arra, hogy lépjen érintkezésbe a japán és az amerikai kormánnyal egy konferencia összehívása tárgyában. A konferencia feladata volna előkészíteni az angol-amerika-japán szövetséget.

A palesztinai építkezés

Nagy lakáshány — Megindul az építési munka

— Az Uj Kelet tudósítójától —

affa, jun. 28 A jeruzsálemi „Haolam“ c. lap-jagorodsky az építőipar fejlődéséről ezeket írta. Jaffában az építkezés a legjobb befektetésnek ics. Vannak házak, amelyekre az ablakokat még fel sem szerelték és a lakók már be is költöztek. Az építés nem szorítkozik természetesen tisztán házakra, a vállalkozók barakkokat, műhelyeket, gyárakat, raktárakat építenek, amelyeknek jövedelmezőségéhez ma már kétség nem fér. Haifában az eset ugyanez. Itt mindenki meggyőződött, hogy a legjobb befektetés az egyike házat építeni, lehetőleg sok lakással. Egy közepes családi lakás évi lakbérére harminc font sterling, amit egész esztendőre előre fizetnek ki. A haifai német kolónia vállalkozói már megkezdődtek a házépítkezésen, ezzel szemben az angolok a Karmel hegyén folytatnak nagyarányú építkezéseket. A kormány száz font sterlinget előlegezett minden állami tisztviselőnek abból a célból, hogy a házépítést megkezdhessék. A Karmel hegyen százával vannak még üres telkek, amelyeken még mindig lehet kertés házakat építeni. Vállalkozó ezidőig még nem akadt, aki komolyan hozzáfogna az építkezéshez, noha a hegy szép és egészséges helyzeténél fogva egész Palesztinában kiválik a többi építkezésre alkalmas helyektől.

Jeruzsálemben a lakásügy még rosszabbul áll. A háború után ugyanis a hatóságok megtiltották a város területén való építkezést és úgy hirdették, hogy egy új városi tervet fogadjanak kidolgozni és az építkezést ennek alapján fogadjanak meg. Az első tervet egy egyiptomi építész dolgozta ki, ezt azonban a város vezetőse egy évi megfontolás után elvetette. A második tervet egy híres európai építész készítette és ezt a zsidók is lelkesedéssel karolták fel. Alapos mérlegelés után rájöttek, hogy ez a terv nem szolgál praktikus célokat és inkább elméleti karaktere van. Ez a folytonos huzavona azt eredményezte, hogy senki nem épít, a régi házak ellenben zsúfolásig megteltek.

A lakásügy a legmesszebb fekvő községekben is érezhető. Beersehaban nyilvánosan ki-

hirdették, hogy a kormány nagy kedvezményt nyújt azok számára, akik hajlandók a városban európai komforttal berendezett nagy szállót építeni. A kormány maga olcsó munkaerőt, építő anyagot bocsátana rendelkezésre és biztosítana megfelelő számú lakót is. Valószínű, hogy ilyen körülmények között akad majd vállalkozó, aminek az lesz a következménye, hogy a környéken a példát követni fogják és ezzel nagy lendületet vesz nemcsak az építkezés, hanem minden olyan ipar és kereskedelem, amely az építőiparral összefügg.

Palesztina tudvalevőleg hegyes ország és kövekben nem szükkölködik. Jaffában, Jeruzsálemben és Haifában rengeteg épülethő van, de a kőbányák ezidőre arab kézen vannak és a munkások is arabok. Ugyanez állítható a mésztérmezésre is. Igen sok mészegető van az országokban és ezek tulajdonosai nagyon kihasználják a konjunkturát. Fedélserepet Franciaországból importáltak eddig, most azonban, hogy a francia elpusztult vidékek ujjaépítését megkezdtek, ezt az anyagot nem hozzák be Palesztinába. A fedélserepet tehát szintén az országban kellene előállítani, ami új jövedelmi forrást jelentene. A cementgyártás nagyon jövedelmező. E gyárakban most már chalucokkal dolgoztatnak és minthogy a házak nagyrészt cementből építik, a cementgyárak kintinően prosperálnak. Jaffában egy nagy gyár, cement és homoktégla előállításával foglalkozik és rendkívül sok chalucot foglalkoztat. A munkát a munkások a saját felelősségükre vállalják, részesednek a haszonban, ami a munkateljesítmény fokozását eredményezi. A cementárak nagyban befolyásolják a köfélést, úgy hogy az utolsó időben az arabok hirtelen leszállították az építőanyag árát. Nagyon sokat lendített az építőiparon a faházak építése is; a kormány azonban már most inti a bevándorlókat, hogy ne hozzanak Európából faházat, minthogy azok az ottani klimatikus viszonyoknak nem felelnek meg.

Az albán kormány lemondott

Durazzo, július 5. (R. T. I.) Az albán

kormány elkészítette az alkotmányt és megvalósította a parlamentaris kormányzást. Ezzel feladatát befejezettnek tekinti és beadta lemondását.

A Palesztinabevándorlás új rendje

A Kolozsvári angol konzulátus levele az Erdélyi Palesztinahivatalhoz

— Az Uj Kelet tudósítójától —

A májusi sajnálatos jaffai események következtében a bevándorlást Palesztinába tudvalevőleg erősen megszorították. Az összes országok zsidó szervezetei a legelősebben tiltakoztak mindennemű korlátozás ellen, aminek eredményeképpen jelentős könnyítéseket tettek csak napok kérdése, hogy a bevándorlás teljes szabadságát visszaállítsák. A jelenlegi helyzetet teljesen megvilágítja a kolozsvári angol konzulnak alábbi levele:

Transilvanian Jewish Palestine Office Cluj.

Telefonbeszélgetésünkkel kapcsolatban a Palesztinába való vizumadás ideiglenes felfüggesztését illetően van szerencsém tudatni Önökkel, hogy mátol fogva a következő személyeknek vagyok feljogosítva vizumot adni:

1. Utazóknak, akiknek Palesztinában való tartózkodása három hónapnál hosszabb időre nem terjedhet.
2. Anyagilag független egyéneknek.
3. Szakmunkásoknak, akik véglegesen le akarnak telepedni Palesztinában.
4. Asszonyoknak, gyermekeknek és másoknak, akik teljes anyagi függőségben vannak olyan személyekkel, akik Palesztinában laknak. Az ezen kategóriához tartozók, ha a konzulnak ezt a körülményt illetően teljesen kielégítő bizonyítékokkal tudják szolgálni, fel kell mutatniuk a palesztinai kormány bevándorlási osztályának jóváhagyását is.
5. Vizumot kaphatnak végül azok a jól szituált zsidók, akik betudják bizonyítani, hogy Palesztinában megtudnak élni s nem lesznek az állam terhére, végül
6. azok, akik Palesztinában voltak megtelepedve s oda visszaakarnak térni.

Teljes tisztelettel Charles Goodwin s. k. H. B. M. Consul.

A londoni cionista szervezetből nyert értesülés szerint — amint azt fentebb megjegyeztük — ezek a korlátozások is rövid időn belül megszűnnek.

Támár

— Kis regény —

Írta: Giszkalay János (2)

— Önán a legszebb férfi a környéken, — mondotta folytatásképpen Elióráam és Támár háta mögött rosszalóan intett a másik kettőnek. Minek ócsárolni a völgegynt, holott ezzel csak a szegény menyasszonyt bántják. — Igaz, hogy halovány a lelkem, de az már a mi dolgunk, hogy pirossá tegyük a férfiak arcát — ugye Támár fiam?

És Elióráam megértő asszonyossággal veregette meg Támár meztelen hátát és csipőjét, de úgy, hogy a fiatal leány belépirult. Aztán kés formára égetett cserepet szedett elő erősen végigvonogatta a leány testét, vállától a sarkáig, úgy szedte le róla a reddörzsölt illatos olajat. Közben a másik kettő, puha két fehér gyolcslepel mártogatott nagy cserepvdörbe, — gileádi balzsammal illatozó olaj volt benne, — kétkékre fogták a gyolcsot, kifacsarták, de úgy, hogy homlokukon belédagadtak az erek, aztán szétrázták, megtapogatták kezük fejével, meg a szájukkal: a gyolcs szinte egészen száraz volt, csak épen, hogy hűvös olajos tapintású és teliivódott szerelemre részegítő illattal. A három rokonasszony nekilátott, gondosan becsavargatták, bepólyázták a leányt a gyolcsba, még az arcára is jutott belőle, csak épen, hogy szeme és szája maradt szabadon. Anyáskodva fektették le Támárt a piros szőnyegre, feje alá puha gyapjúpárnát gyűrtek, aztán külön-külön odakuporodtak fejéhez és szájoncsókolták.

— Aludj kicsinyem, — mondotta Hadura, az Ássér felesége, — és a pirkadó esthajnal boldogságra ébresszen.

— Völgegynt szerelmes sóhajta ringason el és légy anya Jiszraél törzsében, —

mondotta Adina, a Lévi felesége és pillantása komoly szeretettel simult a leány szemébe.

Elióráam a leány füleire szorította száját. — A nagy Bál fia, szerelmek szeretője, ezer ében csokért haló Bál Zevuv legyen kegyelmes hozzád és csokoljon öledbe sikongó gyönyöröket, — suttogta a leány fülebe Elióráam, a Rubin felesége a kanaánita asszony.

A leány fáradtan hunyta le szemét. A három rokonasszony halk lépésekkel hagyta el a sátrát. Támár mozdulatlanul fekdött illatos kötelékeiben. Aztán csöndes remegés futott végig kinyújtott testén, halkan mintha meg is vonaglott volna, nyugtalanság fogta el, tehetetlenül hánykolódott a puha szőnyegen, végre felült fektéből. Arcáról lehárította az illatos pólyát, fejét két tenyerébe hajtotta, sűrű fekete szemöldöke fájdalmasan húzódtak homlokára és csudatévó szépséges arcára kétségbesett merészség kövült, — olyan volt, mint maga a kőbe faragott kétségbesés.

— Jaj, jaj, — tört ki hosszan és halkán a leány száján és ez volt az első szó, az első hang, mely menyasszonysága napján ajkát elhagyta.

Fejét rémülten vetette föl. Kint a sátor előtt valaki folytott hangon beszélgetett. Ha meghallotta volna az ő kétségbesett jajsavát! Gyorsan lelapult a szőnyegre és szive vesztettül dobogott. A hang még egyre beszélt. Halkan föltápáskodott újra, macskanestelenséggel odahúzódott a sátor falához és szeme kutatva keresett rajta valami nyílást vagy hasadékat. A sátor vastag, kemény vászonból volt, új és szakadás nélkül való, amint az egy menyasszonysátorhoz illik. A leány szétnézett. A földön ott hevert egy sokfogu, szépmivű aranyhajjú, — az egyik testvér nászajándékából való. Félkaptá és óvatosan döfte belé a

sátorvászonba. Kicsiny rést hasított vele a sátorfalán és kivizagálódott. Hosszan és feszült érdeklődéssel.

Második fejezet

— Vártalak testvér, — mondotta Juda komolyan, — és nagy az én gyönyörűségem, hogy itt tisztelhetlek.

Chira, a hatalmas adullami pásztor meghajtotta magát.

— Szivesen jöttem és béke velünk.

— Béke velünk, — adta vissza újra a köszöntést Juda. — Mi jóhírt hoztal hazuról?

— Semmi jót testvér. A jószágban valamely gonosz varazslat eshetett, a lábukat fáj-lalják és nem akarnak enni. Már fogadalmat is tettem a szent Bikának áldozatajándéka, de csak nem akar mólni a veszedelem. Tízével, huszával hullanak el az uton.

Juda nagy figyelemmel halgatta, de kedvetlenül legyintett.

— Ugyan Chira, öreg bajtárs. Még mindig a szent Bikának teszel fogadalmat, ha a jószág pusztul. Fogadd meg szavamat: a beteg jószágot tereld külön az egészségestől és vizsgálj meg a legelőt. Bizony jobban értünk mi ehhez és jobban is tudunk segíteni, mint a szent Bika.

— Vakmerő ember vagy te Juda, hogy így káromolni mered az isteneket. Vigyázz, még magadra haragítod őket.

Juda mosolygott.

— Tudod, rajtunk, kaldeusokon nincsen hatalma a ti isteneteknek.

— Igaz, — mondotta komolyan Chira, — különös nép vagytok, ti kaldeusok. Itt vagytok közöttünk, már úkapatok a nagy fejedelem is itt élt, itt halt, — és mégis idegenek vagytok az országban.

(Folytatjuk.)

Beszélgetés Bukarest főrabbiával

a hitközségi kérdésről és a galaci cionista konferenciáról

— Az Uj Kelet tudósítójától —

Bukarest, június 28. Több ízben megirta az Uj Kelet, hogy az ókirályság zsidósága most kezd kiépíteni belső szervezetét. A régi Romániában nem voltak a zsidóságnak államilag elismert és közjogi jellegű testületei, nem voltak hitközségek, vagy egyéb nyilvános zsidó intézmények, ami önként következett a zsidóság lefokozott politikai és társadalmi helyzetéből. Az 1918. évi királyi dekrétum és a békeszerződések kisebbségi záradékai felszabadították az eddig féltenségre kényszerített erőket és a zsidóság fokozott buzgalommal látott hozzá a hosszú évszázadok alatt felgyülemlett mulasztás pótlásához. Mert a belső szervezetenélküliség és a környezet lenéző magatartása mely sebeket ütött a romániai zsidóságon, amelyekből még korántsem gyógyult ki. Csak most kezd felocsudni a hosszú ajultságból. Az első lépés a gyógyulás felé a hitközségek megszervezése. A vezetőknek sok gondot adott a kérdés, milyen rendszeren építsék fel a hitközségeket, érvényesüljön-e a teljes autonomia elve, vagy pedig centralizált hitközségi közigazgatást vezessenek be. Eddig még nem alakult ki egységes vélemény és a zsidó nyilvánosságban még hangos viták zajlanak. Különösen a rabbiág kérdésében eltérők a vélemények. Dr. Niemerovernek főrabbiá történt beiktatását bizonyos körök leplezetlen idegességgel fogadták, mert senkinek sem volt tisztában vele, hogy Niemerovernek milyen hatásköre lesz. Ez a nyugtalanság az erdélyi rabbi körében is észlelhető, akik természetesen a föltétlen autonomia hívei.

Felkerestük dr. Niemerover főrabbit, aki erről a kérdésről a következőket mondotta:

— Tudomásom van róla, hogy bizonyos rabbi körök idegességgel fogadták főrabbiá történt beiktatását, de ezt csak annak tudhatom be, hogy nem ismerik megbízatásom lényegét és terjedelmét. Mindenekelőtt

meg kell állapítanom, hogy én csak Bukarest főrabbiája vagyok.

A nemrég megalakult bukaresti nagy hitközség, amely a fővárosi zsidók túlnyomó többségét foglalja magában, megválasztott főrabbiává. A hitközségnek van egy tizenöttagu rabbitanácsa. Ezek közül tíz kimondott ortodox és öt akadémiái képzettségű rabbi. Ennek a tanácsnak vagyok az elnöke.

— A bukaresti alakulással egyidejűleg a regátbéli hitközségek egy hitközségi szövetséget alakítottak. Megjegyzem, hogy itt nem teszünk különbséget ortodox és neolog között és hitközségeink ezidig még egységesek. Igyekeznünk fogunk ezt az egységet a jövőben is megőrizni, mert ezt a zsidó élet egyik legfontosabb követelményének tekintem.

A hitközségi szövetség is megválasztott engem ugynevett mare-rabbinjának. Ez a választás semmiesetre sem jelenti azt, hogy én az ókirályság, vagy pláne az egész megővekedett ország rabbitarjának feje lennék. Ilyen természetű megbízást nem is vállalhatnék.

hiszen jól ismerem az új területek hitközségeinek autonómián felépülő szervezetét.

Mint a hitközségi szövetség mare-rabbinja, csupán összekötő kapocs vagyok az egyes hitközségek, esetleg a kormányzat és a szövetség között. Az új területek zsidó ügyeibe mi nem avatkozunk be. Hiszen épen eléggé el vagyunk foglalva a saját bajainkkal. Most fáradozunk azon, hogy egy országos rabbi gyűlésletet létesítsünk, amely szabályozni fogja a rabbi és a hitközség egymáshoz való viszonyát.

— Egyes emberek alarmizáltak az erdélyi ortodoxiát, hogy veszélyben a hitközségi autonomia. Ezek az emberek olyasvalami ellen protestáltak, ami nem is létezik. A tévedés talán abból indulhatott ki, hogy Goga Octavian miniszter beiktatásomkor hozzám intézett beszédében

felkért, hogy lépjek érintkezésbe az új területek zsidóságával

az egységes hitközségi szervezet megteremtése érdekében.

A helyzet az, hogy engem tulajdonképpen nem a kormány nevezett ki, hanem csak szankcionálta megválasztásomat. Ez a szankció a beiktatásban és egyéb formákban nyert kifejezést. Így például a király magas kitüntetésben részesített és hosszabb kihallgatáson fogadott, amely alkalommal nagy érdeklődéssel hallgatta meg előadásomat és meleg jóindulattal biztositotta a zsidóságot. A beiktatási ünnepély egyedülálló eseménye volt a romániai zsidóságnak. A király képviselőjében megjelent Misu udvari miniszter, rendkívül megleghangu beszédet mondottak Goga és Trancu Jasi miniszterek és a román politikai élet egyéb kiválóságai. Bratianu külön delegátust küldött hozzám, hogy jóhívánatait tolmácsolja. Hogy a beiktatás nem csupán üres forma volt, annak bizonyítéka, hogy röviddel ezután a Bukarestben rendkívül ünnepélyes formák között megtartott hősök emlékünnepére a többi egyházzfővel együtt engem is hivatalosan meghívtak.

— A zsidó közélet legfontosabb eseménye ma valóban a bukaresti nagy hitközség megalakulása. Eddig nyolcezer család iratkozott be rendes tagnak és büdskéje meghaladja az évi tíz-három milliót. Tervbevetjük, hogy mihelyt lehetséges,

Kongresszusra hívjuk egybe Nagyrománia zsidóságát.

hogy az egységes szervezet lehetőségeiről tanácskozzunk. Tisztában vagyunk vele, hogy ez nem lesz könnyű dolog, mert ismerjük azt a nagy különbséget, amely történelmi fejlődés és társadalmi elhelyezkedés szempontjából az egyes országok zsidóságában fennáll.

Dr. Niemerover nemcsak a vallási élet reprezentánsa, hanem a regátbéli cionistáknak is egyik legkitűnőbb vezetője. Legutóbb egyik elnöke is volt a galaci országos cionista konferenciának. Megkértük, mondja el a konferencián szerzett impresszióit.

— Korai volna most még impressziókról beszélni — mondotta — mert még közvetlen hatása alatt állunk. A hangulat általában nyomott volt a szomorú jaffai események miatt. A kongresszusnak különösebb himagasló eseményei nem voltak, csak a szokványos funkcióra szorítkozott. Fontosabb határozatokat a Keren Hajjeszód kérdésében hozott, amelyeket dr. Willenski londoni kiküldött terjesztett elő. Szóba került az országos szervezetek egységesítésének kérdése is, de még korainak tartottuk ebben a kérdésben állást foglalni. Mindenesetre kifejezésre jutott az az óhaj, hogy az egyes országos szervezetek szoros együttműködésben folytassák munkájukat. Mint érdekes momentumot említhetem meg a nők térhódítását a cionista mozgalomban. A választásoknál jóval több nő jutott a vezetőségbe mint eddig és örövendően konstátálható a cionista nőmozgalom fejlődése.

— **Bialik-matiné.** A legnagyobb új-heber költőnek, Bialiknak, harminc éves írói jubileumát ünnepli meg a Ceire-Cion vasárnap, július 10-én. A jubileum a megújuló héber kultúra ünnepe is, mert Bialik nemcsak költő, de az új-heber költői nyelv első nagy művésze is. Az ünnepség keretein belül héber és magyar előadásokban fogják ismertetni Bialik művészetét és alkotásainak legjavát fogják bemutatni szavakkal és énekszámokkal. Mindazok körében, akik a hebraizálás nagyfontosságú munkájáért lelkesednek, érdeklődéssel várják a vasárnapi Bialik-matinét. Az ünnepség délelőtti 10 órakor kezdődik az Uránia termében. Jegyet 20, 15 és 10 leiert a Ceire-Cion irodájában, Jókai utca 11. szám alatt raponta délután 6—8 óra között, a Zs. N. Sz. nál és a László drogériában válthatók.

A hajléktalan család

A Hirsch-család elrekvirált szobája ma is üresen áll

— Az Uj Kelet tudósítójától —

Nemrég megirtuk, hogy Hirsch Emanuel családijával és nyolc hónapja várandós feleségével a Hosszu utca 15. szám alatt lévő egyetlen szobából álló lakásából a lakáshivatal rendelkezésére a rendőrség kilakoltatta. Butorait a padlásra hordták, a szerencsétlen családot pedig sorsára birták. Hirsch hatósági orvosi bizonyítvánnyal igazolta, hogy felesége amellet, hogy várandós, beteg is és nincs abban a helyzetben, hogy költözökdhessék és igazolta azt is a hatósági orvos, hogy régi lakásába, amely ugyancsak egy szobából állott és ahol apósával együtt tizenegyed magával lakott, nem költözhetik be, mert apósa tüdővészben fekszik és ez kis gyerekeire életveszedelmet jelent.

Hirsch lakását egy magános hivatalnoknak adta át a lakáshivatal, bár annak ugyanabban a házban volt már egy szobája.

Hirsch, miután az utcára tették, felebezzett a kilakoltatás ellen. Felebbezésére Metes Péter prefektus a lakásbizottság elnöke ráírta, hogy „sürgős”. A prefektus megígérte, hogy a súlyos körülményre való tekintettel Hirsch lakást fog kapni. Hirsch a felebbezést 4284. szám alatt, Dandea akkori lakáshivatali főnöknek adta át, aki előbb gúnyos megjegyzésekkel küldte el Hirschet „üzleteket csinálni”, később azonban megígérte, hogy ügyét elintézi. Ennek már két hete.

Azóta semmi nem történt. Még annyi sem, hogy a lakást, amelyből a Hirsch családot kidobták, bárki elfoglalta volna. Hirsch butora a padlásra van, ő maga családijával ágyra jár, a szobája pedig amelyből kidobták üresen áll, le van zárva, a lakás tulajdonosa még mindig régi lakásában lakik s nem is mutat szándékot az átköltözésre.

Ez az egész lakástígy alapos vizsgálatot igényelt volna, mert tudjuk, hogy a kilakoltatás a lakáshivatal felületes intézkedésének volt következménye. De ha ez nem történt meg a rövid, de annál kelemetlenebb emlékü Dandea-rezsim alatt, legalább intézze el az új rezsim Hirsch felebbezését, amelyre még maig sem kapott választ és adjanak végre a sokat zaklatott családnak nem „lakást”, de legalább egyetlen szobát, ahová beköltözhessek.

A karlsbadi cionista világkongresszusra utazók figyelmébe.

Többek érdeklődésére a 12. cionista világkongresszust előkészítő erdélyrészi iroda a következőket közli: Azok az elvtársak, akik a karlsbadi kongresszuson akár mint delegátusok, akár mint vendégek részt óhajtanak venni, szándékukat idejében jelentsék be az előkészítéssel megbízott erdélyrészi irodának. Amennyiben ezt megteszik, úgy részükre megfelelő lakásról és ellátásról már most gondoskodás fog történni. Egy szoba napi ára 30, az ellátás napi díja 50—60 cseh koronába kerül, úgy, hogy az összes kiadások nem fogják meghaladni a napi 100 cseh koronát. A kongresszus szeptember elején lesz. A részletes prospektust a napokban fogja az iroda közölni.

A Nemzeti Alap jövedelméről

Hágából jelentik: A Zsidó Nemzeti Alap irodájának jelentései szerint ez év májusában 11.573 font sterling érkezett be az alap céljaira. Tavaly, ugyanebben a hónapban ötezer font sterling folyt be az iroda pénztárába. Ez év január elsejétől május végéig a gyűjtés összege 47.908 font sterling volt, szemben az 1920. évi gyűjtéssel, amely 30.652 font sterlinget eredményezett.

Zsidó emigránsok tömeges le- mészárlása. Odesszából jelentik:

A Raskov mellett lévő tónál az elmúlt napokban sok Beszarabia felé menekülő zsidó hullaját találtak. A hullakról kiderítették, hogy tömeggyilkosság áldozatai. Kinyomozták, hogy egy tizenkét tagból álló banda garázdálkodott ezen a vidéken, ahol zsidók szökdöstek át az ukrán határon. A gyilkosok vezetőknak ajánlkozott és rendszerint a sötétben fosztották ki a szerencsétleneket, akik rájuk birták magukat. A legcsekélyebb ellenkezés esetén a banda tagjai leszúrták a menekülőket. A gyilkosok közül néhányat elfogtak, akik bevallották, hogy több áldozatukat egy elhagyott kutba dobták be. A vizsgálóbizottság átvizsgálta a kutát, amelyből közel száz zsidó hulláját emelték ki.

Az olasz kormányalakítás bonyodalmai

Bonomi, Orlando, Meda — Békülnek a faszisták a szocialistákkal

— Az Uj Kelet tudósítójától —

Róma, jul. 4. Az olasz kormányválság megoldása elé újabb akadályok gördültek. De Nicola, az olasz kamara elnöke visszautasította a kormányalakításra kapott megbízást, mert a jobboldali pártok olyan követeléseket szabtak, a baloldali pártok pedig olyan feltételekhez költötték támogatásukat, hogy ilyen körülmények között a kormány nyugodt munkáját nem látta biztosítottak. De Nicola visszalépése után

Bonomi neve került előtérbe.

Bonomi tagja volt Giolitti-kormányának is. Bonomi kormányalakítása szintén sok akadályba ütközik. A faszisták a legélesebben állást foglalnak ellene, mert gróf Sforza külügyminisztert támogatta a rapallói konferencián, amelyen a faszisták felfogása szerint Jugoszláviának érdemtelenül nagy engedményeket tettek. D'Annunzio egyik levelében Bonomit, amelyet a faszistákhoz intézett, árulónak bélyegzi meg és hangsúlyozza benne, hogy

Bonomi kinevezését minden körülmények között meg kell akadályozni.

De Bonomi kormányalakítását ellenzik a szocialisták is, mert Bonomi barátságát tart fenn a szocialistaellenes körökkel. A populári, a kereszt-

tény néppárt rezerváltan viseltetik vele szemben.

A szocialisták tegnap gyűlést tartottak, amelyen foglalkoztak a politikai helyzettel. Állítólag vannak olyan törekvések, amelyek létre akarják hozni a faszisták és szocialisták között a békét. Tárgyalások is indultak ebben az irányban, ha ezek eredményre vezetnek,

megszűnik az a romboló harc,

amelyet a két párt egymással az utcákon folytat. A sajtó reméli, hogy a pártok közti éles ellentétek meg fognak szűnni, mert ezt kívánja az ország érdeke. Azt hiszik, hogy Bonomi lenne a legalkalmasabb politikus a kormány élén. Bonomi ma meg is jelent a királynál, akinek beszámolt eddigi tanácskozásról és bemutatta azt a névsort, amelyet kinevezése esetén hivatalosan is a király elé terjesztene. A névsorban

Toretta mint külügyminiszter szerepel.

A király még kihallgatáson fagadta Mussolinit, a faszisták vezérét, akit meg akart győzni arról, hogy a párt magatartása ártalmas az országra. Giolitti és de Nicola szintén megjelentek a királynál. Nem lehetetlen, hogy mégis Orlando, volt miniszterelnök, esetleg Meda volt hadügyminiszter kap megbízást kormányalakításra.

A cseh delegátusok visszatérnek Budapestre

Folytatják a csehszlovák-magyar tárgyalásokat — Mit nehezményeznek a csehek — Nyugatmagyarország ügye

— Az Uj Kelet tudósítójától —

Legutóbb rámutattunk azokra a nehézségekre, amelyek a csehszlovák-magyar tárgyalások körül beállottak. Megírtuk, hogy a magyar delegátusok követelték az összes elbocsátott, illetve elmenekült tisztviselő visszavételét, teljes amnesztiát az összes magyar össezeskűvészi perek elítélteinek, továbbá Magyarország és Szlovákia között a vasúti forgalomban olyan könnyítéseket, amelyek szinte a régi állapotokat állítanák helyre. Így többek között tiltakoztak a magyar delegátusok a határállomások és határvizsgálatok ellen, amelyek szerintük az annyira egymásrautalt és egymással összefüggő két terület között a megkívánt forgalmat lehetetlenné teszik. A beállott nehézségek következtében a Budapestten tartózkodó cseh delegátusok egyrésze visszautazott Prágába, amiből a tárgyalás teljes megszakadására következtek.

Folytatják a tárgyalásokat

Illetékes csehszlovák diplomáciai körök azonban mára kijelentik, hogy a delegátusok elutazásának nincsen jelentősége, mert részben visszatérnek és a tárgyalásokat Budapestre folytatják. Mindkét részről fenáll ugyanis a nehézségek ellenére az az óhaj, hogy a tárgyalásokat minél gyorsabban és minél eredményesebben befejezzék. A portorosei konferenciának folytonos eltolásával egyenesen rá van szorítva a két ország, hogy közvetlenül tárgyaljon és megállapodjon. A marlenbadi tárgyalások nem jártak semmiféle érdemleges eredménnyel s így a két állam jövő viszonya most teljesen a Budapestten folyó tárgyalásoktól függ.

Megfelel azonban a tényeknek az, hogy a cseh delegátusok egyrésze panaszt emelt amiatt, hogy a magyar küldöttek viselkedése nem mindenben felel meg a diplomáciai szokásoknak. Egyrészt ugyanis Szlovákiáról a tárgyalások folyamán állandóan mint „ideiglenesen megszállott terület”-ről beszél, amely tónus csak ártalmára lehet Magyarországnak. Nagyobb engedékenységet és megértést — tejeződik be a cseh részről jövő információ — mint amelyet Benes cseh külügyminiszter tanusított, a magyarok sem kívánhatnak, annálkevésbé, mert Benes kijelentette, hogy a magyar la'összagra nézve speciális kisebbségi szerződést hajlandó kötni.

Érdekes a felhivatalos Magyar Távirati Irodának egyik cáfolata a „Temps” azzal a hírével szemben, hogy Magyarország a népszövetség előtt is elismerte, hogy Csehszlovákia a magyar nemzetiességű kisebbséggel a teljes igazság alapján bánik. A MTL ezzel szemben hivatalosan kijelenti, hogy a magyar kormány ilyen kijelentést a népszövetség előtt nem tett, de azt a reményét nem adta fel, hogy Csehszlovákia a magyar kisebbséggel szemben a saját érdekében a teljes igazság alapjára fog helyezkedni.

Nyugatmagyarország átadása ellen

Magyaróvári jelentés szerint Péter és Pálkor Mosonmegye valamennyi horvát községének küldöttjei gyűlést tartottak, amelyen erőlyesen tiltakoztak a trianoni béke határozatai ellen és óvást emeltek, hogy Nyugatmagyarországot az anyagi tönk szélén álló Ausztriához csatolják. A gyűlés kimondotta, hogy semmiféle faji közösséget nem vállal a horvátországi népet elnyomó szerbekkel, sem pedig a kisebbségeket elnyomó csehekkel.

Magyar részről jövő jelentés szerint Reynald szenátorának a francia szenátus külügyi bizottságában elhangzott jelentésében az is benne van, hogy Magyarország minden reményét a Millerand-féle kísérőlevélre alapítja. Az autanának be kell látnia — mondja Reynald — hogy mennyire egyeznek az ő érdekei Magyarország érdekeivel. A nyugatmagyarországi vármegyéknek Ausztriához való csatolása nyugtalanságot okoz. Ez az a pont, ahol a kísérőlevél értelmében közbe lehet lépni, még pedig a békeszerződés életbeléptéséig terjedő időben. (Damian.)

A kemalisták Konstantinápoly előtt

Páris, jul. 4. A török csapatok sikeresen folytatják előrenyomulástukat a görögök ellen. A törökök újabb támadásai mindenütt vereséget okoztak a görögökön, akik az egész fronton visszavonulóban vannak. A görög centrum Szmirna felé vonul vissza. Sabandjától délre a törökök üldözik a felbomlóban lévő görög csapatokat. Tolda felé fontos pozíciókat foglalnak el és a görögök minden támadási kísérletét visszautasították. Duchanaknál szintén döntő vereséget szenvedtek a görögök. A török csapatok elérték már a Konstantinápoly közelében levő semleges vonalat. Izmid ugyanis néhány órányira van csak Konstantinápolytól, Izmidet pedig a törökök minden ellentállás nélkül hatalmukba kerítették. A görögök a város kiürítése előtt a muzulmán lakosság nagyrészét lemészárolták.

Angol-ir tárgyalások

London, július 4. (Damian.) Dublinban az 1919-es holnap nagyülést fognak tartani. Holnap kezdődik meg, ugyanis Lloyd George, Sir James Craig, De Valera ir köztársasági elnök között az angol-ir béke helyreállítására irányuló tanácskozás. Általános az a meggyőződés, hogy a konferencia sikeresen fog végeződni.

Amerika sürgeti a Rajna-vidék kiürítését

London, július 4. (Damian.) Az angol kormány június 28-án az Egyesült-Államok kormányától jegyzéket kapott, amelyben a rajna menti szankciók megszüntetésének sürgősségét hangsúlyozza.

Bergson nyugalomba vonul

— Az Uj Kelet munkatársától —

Páris, június közepe.

A mozgalmas Rue Saint Jaques izléses házai között, szemben a Sorbonne-al áll a klasszikus College de France. Földszintes épület, két szárnyal: az ódon művészet sugároz ki minden vonalából. Körötte modern hérpaloták, izgalomban rajzó élet: ebben a lármás világban, ebben a sokszínű tarkaságban némán és méltóságteljesen áll a College de France, amelyet a XVI. században alapított egy francia uralkodó.

A College de France kiegészíti a Sorbonnet. Előadásai nyilvánosak. Mindenki, aki tanulni akar, beiratás nélkül hallgathatja a College de France előadásait. A tudomány és az irodalom legjobb ismerősei adnak itt elő: világhírű tudósok, neves írók, akiknek tekintélye meghaladja a Sorbonne tanáréit is. Nincsen a tudományok, művészetek és irodalomnak olyan árnyalata, amelyről tájékozatlan maradhatna itt az érdeklődő.

A négyes számú teremben az exkommunikált Loisy abbé vallásfilozófiát ad elő. A hetes számú teremben, Mr. de Chavannes exotikus, színes előadás keretében vonultatja fel a kínai életet, bele-mélyed a család és a szerelem misztériumába, beszél az erkölcsökről, életmódról és szokásokról. A nyolcas számú teremben a Skóciából származott zsidó tudós, Henry Bergson a modern filozófia rejtelmeibe vezeti be a hallgatókat.

Ebben a teremben fordul meg a legtöbb ember. Bergson nemcsak a filozófia új megismerései, modern átgondolása tette népszerűvé: előadása lebilincselő, megjelenésében pedig az értelemnek olyan kisugárzása van, ami valósággal leköti és át-ítatja az embert. A tudós, — aki a filozófia tudományába belevitte a spirituális gondolkodást, elrejté ott a miszticizmust, — olyan könnyedséggel, olyan szellemesen hezsa közel mindenkihez az elvont tudományt, hogy a laikusok is könnyen meg tudják érteni.

Bergson most negyven évi fáradhatatlan munka után visszavonul. A párisi lapok ünneplő cikkekben bucsuzatják a világhírű filozófust. A sajtó ünneplésének pikantériája, hogy a klerikális és elfogult „Figaro” a zsidó Bergson akarja kijátszani a zsidó Einstein ellen.

A Figaro beszélgetést folytatott Bergsonnal. A tudós így nyilatkozott:

— A lapok azt írják, hogy lemondottam tanári állásomról. A „lemondás” szó nem helyes, mert ez azt jelentené, hogy szakítottam azzal az egyetemmel, amelyen egy emberöltőn keresztül dolgoztam. Az igazság az, hogy nyugalomba vonulok, amirez hatvanegyes koromban, negyven évi munka jogot ad. Fájdalmas szívvel válok meg a College de France-tól, hogy most már életem tulajdonképeni céljának éljek és kizárólag filozófiai kutatásokat végezzek. Inkább lemondtam az előadói székről, csak-hogy minden időmet tanulmányaimnak szentelhessem.

Az újságíró megkérdezte, milyen munkán dolgozik?

— Ha az ember filozófiai igazságokat keres, nem tudja hová jut. Csak akkor látja hová érkezett, amikor szembennáll a végső igazsággal.

Bizonyos, — írja a Figaro munkatársa, — hogy a modern francia filozófiának ez a mestere nem tekintí befejezettnek azokat a megállapításokat, amelyekhez harminc évi kutatásokon keresztül jutott el. A modern filozófia leghatalmasabb alkotásai „Az anyag és az emlékezet” és „A teremtő evolúció Bergson műve. Ő írta: Azért vagyunk, hogy annyit vagy még többet cselekedjünk, mint amennyit gondolkozunk és ha gondolataink sugallatát követjük, azért gondolkozunk, hogy cselekedjünk.”

Az az ember, aki ezt a mondatot leírta, nem tud félteni megállni. Bergson, aki erősen kikezdte Kantot, még nem jutott el filozófiai megismerésének utolsó állomáshoz. A tudomány még hallani fog róla.

Rendelet a Generala bankjegyek bevonásáról

Július 31-én megszűnik a forgalmuk — Maganosok a mai naptól nem kötelesek elfogadni

— Az Uj Kelet tudósítójától. —

Néhány nap előtt közöltük, hogy a bukaresti lapok híradása szerint a Banca Generala bankjegyeinek bevonását elrendelte a pénzügyminisztérium. Hivatalos rendelkezés erről azonban nem érkezett, úgy hogy emiatt sok zavar támadt. Ma délelőtt végre a kolozvári pénzügyi reszorthoz megérkezett a pénzügyminiszter rendelete, amellyel július 1-ével kezdődőleg elrendeli a Banca Generala bankjegyeinek a forgalomból való kivonását olyképen, hogy július 31-ével a bankjegyeket teljesen ki kell vonni a forgalomból. Magánügyek és magánintézmények már ezalatt az idő alatt sem lőhetnek ilyen bankjegyeket elfogadni. A bevonást, illetve a bankjegyek kicserélését a Banca Nationala fiókjai végzik költségmentesen és levonás nélkül. A rendelet a Banca Generala román lehelyezései 2—5—20—100 leies bankjegyeire és a lehelyezetlen egy leies bankjegyeire vonatkozik.

A rendelet végrehajtásáról dr. Tósa Gyula miniszteri tanácsos, a kolozvári pénzügyi reszort jelenlegi vezetője a következőket mondotta munkatársainknak:

— A forgalom zavarának és megakadályozásának elkerülése céljából rendeletet készítünk most, amely meg fogja könnyíteni a közönségnek, hogy a Generala bankjegyeitől megszabadulhasson. Elsősorban utasítjuk az összes adóhivatalokat, hogy a bevonás határidejéig mindenféle állami tartozások, adózások fizetését korlátlan mennyiségben fogadják el a Banca Generala bankjegyeiben.

Miután a Banca Nationalának összesen csak öt fiókja van, nagyobb torlódások elkerülése végett utasítjuk az összes nyilvános állami pénztárakat, hogy amennyiben megfelelő készlettel rendelkeznek, úgy a náluk benyújtott Banca Generala bankjegyeket díjmentesen cseréljék ki. Ez a könnyítés főképen a falusi lakosságra való tekintettel szükséges.

Miután július 31-ig a Banca Nationalánál bármilyen mennyiségű összeget kicserélésre elfogadnak, a zavartalan forgalom érdekében igen helyes lenne, ha kereskedők, vendéglősök, kávéháztulajdonosok utolsó napokig elfogadnák a fizetéseket a Banca Generala bankjegyeiben, amelyet azután ők a hónap vége felé egyszerre könnyen átválthatnak.

Nemzetközi bankot terveznek Amerikában

Bécs, július 4. (Damian.) Washingtoni távirat szerint Hithok szenátor törvényjavaslatot nyújtott a szenátus elé, amelyben nemzetközi bank létesítését 2400 millió dollár alaptőkével javasolja. A nemzetközi banknak valamennyi állam részvényese lesz.

Összeesküvés az angol kormány tagjai ellen

London, jul. 4. A rendőrség nagyarányú összeesküvést fedezett fel, amely több angol miniszter ellen irányult. Bár a hatóságok jó részt ismerik már az összeesküvés minden részletét, azokról egyelőre a nyilvánosság előtt hallgatnak. A miniszterek életbiztonsága érdekében megtiltották a szükséges intézkedéseket.

A lengyel diéta ratifikálta a román-lengyel katonai egyezményt

Varsó, július 4. (Damian.) A lengyel diéta ratifikálta a Romániával kötött katonai egyezményt. Az egyezmény kimondja, hogy háború esetén békét vagy fegyverszünetet egyik fél sem köthet a másik hozzájárulása nélkül.

Im én ani li, mi li? Vöim lö achsáv, émtáj? Teljesítse minden becsületes zsidó ember kötelességét a Keren Hajjeszódal szemben!

HIREK

AZ UJ KELET tartalmi:

Szerkesztőség:	.. .. .	877
Kiadóhivatal:	.. .. .	844
Zs. N. Sz.	.. .. .	558

Egy nemcionista

Végtelenül sajnáljuk, hogy nem tudtuk megkapni a teljes beszédet és csak így, kivonatolva röpirathelyre: világga. Akartuk volna, hogy Erdély zsidósága, egy olyan zsidó tekintély szájából értesüljön a mostani napok legsúlyosabb és legsürgősebb zsidó ügyéről, aki politikai felfogásában, nyíltan és hangzatosan nemcionista. Am álljon itten így, kivonatolva, ahogyan beküldötte megírta, példának és okulásul azok részére, akik tudnak még példát és okulást meríteni.

Arad 5681. szivan 24. A Keren Hajjeszód erdélyrészi osztálya nagytekintetű vezetőségének, Kolozsvár. Hozzáam intézett megírtatkozó felhívásának, hogy a Keren Hajjeszód érdekében legutóbb tartott templomi beszédem másolatát beküldjem, csak részben tehetek eleget. Hosszabb utra készülök. Nagybecsű levelük legsürgősebb ügyeim elintézésébe közben talált. Nagyon kérem, ne tessék utvariatlanságnak venni, ha talán csak a tartalomra utalok. Hiszen nyilván csak a felfogásomat óhajtják az urak ismerni.

Meg kell vallanom, nem vagyok cionista. Ezt a minap nálam járt kiküldöttüknek nyíltan megmondtam és félreértés elkerülése végett most is hangsúlyozom.

Mazkir volt. Odaszólitottam a halottaik emlékére merengő hívőket az ukrainai borzalmak, a lengyel pogromok, meg a nyugati reakciós hullám zsidó áldozatai elé és arról szóltam, hogy akár szegényen, akár gazdagon, ifjan, vagy áldott öregségben tért meg őseihez apám, apád, meg a többiek, mind akiknek sírjai egymás mellett domborulnak, akikért most áhitatunk Isten elé száll, egyet, egyképen hagyta reánk, a vagyonos, a vagyontalan, a tudós és a tudomány nélkül való, tisztalelkű tisztas ember: zsidó szívet bíztak ránk örökre. Azt a magát soha meg nem tagadó áldott zsidó szívüket, amelynek melege a föld alól is kisugárzik; a szívüket, amelynek hennünk, általunk tovább kell élnie, halnia...

Ennek a zsidó szívnek kell most megmozdulnia, mert a Keren Hajjeszód nem a politikai pártállásnak, hanem a zsidó szívnek ügye.

Az az áldozatos szív, mely kész volt áldozni a Mórián, mely saját teste vére cseppjeivel áldozik és pecsételi meg az apáról fiúra szálló szent frigyét; a zsidó szívét, mely évezredek mártíromságában is hasonlíthatatlanul lágy és felülmulhatatlan erős maradt és a legnagyobb keservek között is újból csak zsidó szíveket nevelt. Azé a zsidó szív, mely nem mutakozhatik szegényesnek épen akkor, amikor nem is a régiak végnélküli türelését és szenvedéseit, üldözöttségét és megaláztatását kell még egyszer hőiesen végigélnie, hanem egyszerűen csupán csak — pénzzel áldoznia, hogy nyugalmas otthonhoz, hazához jussanak, akiknek megélhetését eddigi hazájukban lehetetlenné tették s akiknek nincs bűnük más, mint hogy ők a mi véreink.

Itt közlöm, hogy az egyik hitközségi tag — szintén nemcionista — nyomban ünnep után felkeresett — ideiktatom nevét: Seidner Sándor ur, — és örült, hogy első lehetett, ki adományt hozott 1000, egyezer lejt a Keren Hajjeszód céljaira. Méltóztassék kérem megnevezni azt az aradi bankot, ahol ezt az összeget befizessem. Későbbi adakozásokat nem akartam többé elfogadni. Meg kell az uraknak szervezniük helyi expozitúrájukat, amely jogosult pénzek átvételére és nyugtázására.

Kiváló nagybecsűléssel vagyok a nagytekintetű Vezetőségnek tisztelő híve:

dr. Vágvölgyi Lajos,
főrabbi.

Nincs hozzátenni valónk és nincs mit elvennünk belőle. A „Keren Hajjeszód” valóban nemcionista ügy: a „Keren Hajjeszód” az egész világ zsidóságának közös, becsületügye. És Erdély zsidóságában ez a tudat mind mélyebb gyökeret ver. A „Keren Hajjeszód” direktóriumi munkák ma már majdnem minden nagyobb erdélyi városban megkezdődtek működésüket, és a vezetőségekben ott látjuk a helybeli zsidóság legnagyobb tekintélyeit, pártállásra és világfelfogásra való tekintet nélkül. És közel van már az idő, mikor lesz egy zsidó munka egy zsidó szívbeli ügy, mely egyesíteni fogja magában Erdély egész zsidóságát, az ortodoxot a neologgal, a neologot a chasziddal, a cionistát az asszimilánssal — és ez a zsidó szívbeli ügy: a „Keren Hajjeszód”. Figyelemreméltó idők ezek, rólok iratott, hogy a fegyverek vasából sarlót és két kardcsónak és az oroszán együtt pihen a báránynyal.

— **A Hatikva a zsidó templomban.** Rómából jelentik: A florenzi zsidó hitközség képviselőtestületében az elmúlt napokban felvetődött a kérdés, vajjon a Hatikva éneklése a templomban nem ellenkezik-e az évezredek zsidó vallási szabályokkal. Hosszabb vita után úgy döntöttek, hogy a Hatikva éneklését a templomokban engedélyezni kell, minthogy e himnusz a zsidó nép ősi vágyakozását fejezi ki.

— **A bukaresti Ujságíró Szövetség új elnöke.** Bukarestből jelentik, hogy a bukaresti ujságíró egyesület új elnökévé Constantin Mille t választották meg.

— **Katonai ünnepségek Prágában a román misszió tiszteletére.** Prágából jelentik: A román katonai misszió tiszteletére katonai ünnepségeket és bankettet rendeztek. A banketten Christescu tábornok kijelentette, hogy a cseh-román egységmeny betegezett tény. Duchak hadügyminiszter Romániára mondott felköszöntőt.

— **A Magyar Szövetség nagygyűlése.** Ma, szerdán ül össze a Magyar Szövetség nagygyűlése, amely Erdély magyarságát pártokon felülmúló egységes nagy szervezetbe akarja tömöríteni. A nagygyűlést a református theologia nagytermében tartják meg. Az előkészületek és bizottsági tanácskozások már napok óta folynak, tegnap este pedig az előkészítő bizottsága is megtartotta utolsó értekezését. A vidéki kiküldöttek nagy része már megérkezett Kolozsvárra.

— **Román ujságíró napok.** Jelentették már, hogy a kolozvári román ujságírók nagyszabású ujságíró napokat rendeznek. A városligetben vasárnap megtartott népiünnepély nem volt az ujságírók ünnepe, mert azt július 9. és 10-ére halasztották el. A román ujságírók szindikátusa felhívja a közönség figyelmét a nagy tombolára, amelynek megrendezésénél számít a kereskedők adományaira. Az adományozók minden lapban és a sétatér feltűnő pontjain ingyen reklámot kapnak.

— **A Tarbut Országos Zsidó Iskolaegetület eljű zsidó középiskoláinak igazgatósága közli,** hogy a nyári szünet folyamán csakis szerdán és pénteken délután 3—5-ig fogad feleket. (Malom-utca 24., I. 19.)

— **Károly exkirály Svájcban marad.** Zürichből jelentik: A svájci szövetségtanács hosszabb tanácskozás után elhatározta, hogy Habsburg Károlynak, akit Spanyolország, Görögország és Anglia nem akart befogadni, továbbra is menedékhelyet ad az eddigi feltételek alapján. Szó van arról is, hogy Habsburg Károly és családja, ha ehhez a megoldáshoz a francia kormány hozzájárul, a francia Rivierán telepszik le.

— **Összeírják a 18 éveseket.** A katonai ügyosztálynál szerzett információ szerint az 1903-ban született ifjak katonai összeírását rövidesen megkezdik.

— **Színészek táncmulatsága.** A magyar színház tagjai f. hó 7-én, csütörtökön este 9 órakor tartják meg táncvigalmukat a sétatéri Kioszkban. Szépségverseny, tombola és Bambó Alba muzsikája előre is biztosítja a sikert. A táncvigalmat esős idő esetén is megtartják.

Kolozsvár vízellátását kibővítik. Kedden foglalkozott a városi tanács Kolozsvár város vízellátásával Savu főmérnök javaslatával kapcsolatban. Rég megállapított tény ugyanis, hogy az a vízmennyiség, amelyet a vízvezeték most szolgáltat, nem elegendő a városnak. A városi vízvezeték főhivatal vezetője, Savu főmérnök tervezetét dolgozta ki, hogy mily módon lehetne a város vízellátását husz százalékkal felemelni. Ezt ideiglenes intézkedésekkel akarja elérni. Ilyen intézkedés volna például egy tartalékmotor beszerzése a mostori motorhoz, amely 1911. óta dolgozik tartalékmotor nélkül, ami azt jelenti, hogy ha a régi motor elromlik, a város viz nélkül marad. Savu mérnök javaslatában kéri még egy motor beállítását, mert az az egy, amely van, képtelen elegendő vízzel ellátni a vezetékét. A tervezet új rezervoár felépítését is javasolja. A tervezetet és a költségvetést dr. Dandea tanácsos referálta. A vízművek főmérnöksége egyébként most dolgozik egy tervezeten, amely Kolozsvár vízvezeték-hálózatának nagyarányú kibővítésére irányul. Megvalósításához azonban jobb időkre várnak, amikor a város finansziális viszonyai meg fogják engedni egy ilyen arányú vállalkozást.

Pályadíjnyertes zsidó művésznövendék. Bukarestből jelentik, hogy a festőiskola növendékeinek évről évre pályázatán az első díjat Harnik Becalel dési elvtársunk nyerte el „Ciganyleányfej” című tanulmányával. A második díj romániai művésznövendéknek jutott.

Csehszlovákiában 18 ezer banktisztviselő sztrájkol. Prágából jelentik: A csehszlovák és német banktisztviselők sztrájkja, melyet nemcsak a munkás-szakszervezetek, hanem az ország demokratikus gondolkodású közvéleménye is a legnagyobb szimpátiával kísért, változatlanul tart. A bankok az összes sztrájkolókat, eddig 18 ezret elbocsátottak állásuktól. Jugoszlávia, Olaszország, Magyarország és Németország banktisztviselő szervezetei sztrájkoló csehszlovák kollégáik rendelkezésére bocsátották 60 millió szokolt kiterő alapjaikat. Ehez járul a fém munkások által felajánlott 13 millió alap és a csehszlovák banktisztviselő 16 millió saját alapja, úgy, hogy a sztrájk sikerét közel 100 millió korona sztrájkalap biztosítja, mely az elbocsátott banktisztviselők elátására hónapokig elegendő. Egyes bankok már is eltagadták az új kollektív szerződést, hogy ezekben a bankokban — így a Braunbankban — a tisztviselők újra felvettek a munkát. Morvaországban megkísérelték, hogy az ügyvédi és közjegyzői irodák alkalmazottait sztrájkra kényszerítsék meg, mire az ügyvédi és közjegyzői alkalmazottak szakszervezete hivatalosan kijelentette, hogy a sztrájkoló banktisztviselőkkel szolidaris és hogy minden ezzel ellenkező kísérletet a legerélyesebben fog elnyomni.

Jelentkezzenek a gyógyszerészek és a szülésznők. A kolozsvári gyógyszerészek és szülésznők oklevelüknek a hivatalos lapban való meghirdetés céljából július 16-ig jelentkezzenek a városi tisztiorvosi hivatalban.

Az orvoskongresszus második napja. Az orvoskongresszus második napján heves vita volt az egészségügyi intézmények államosítását tartalmazó javaslatról. Titulescu tanár felszólítja a kongresszust, legyen óvatos a Vicol tábornok által előadott, a kormány intencióinak megfelelő javaslatokkal szemben. Tiltakozik az általános államosítás ellen, mert a szabad gyakorlat mindig kedvezőbben hat a közegészségügyre. Ilyen értelemben beszélt J. Jacobovici, a kolozsvári egyetem sebész-tanára is.

Az elbocsátandó magyar tiszték még három évig fizetést kapnak. Budapestről jelentik: A magyar nemzetgyűlésen most osztották szét azt a törvényjavaslatot, amely a békeszerződés következtében elbocsátandó katonatisztek és altisztek átmeneti ellátásáról szól. A javaslat megokolása szerint a békeszerződés a hadsereg tiszti létszámát 1750 főben állapítja meg, ezért a fölöslegessé vált tisztikar elhelyezéséről gondoskodni kell. A javaslat értelmében mindazok a rangosztályba

sorolt havidíjasok, akik a fegyveres erő kötelekéből a békeszerződés folytán elbocsátattnak, átmeneti viszonyba helyeztetnek és átmeneti illetményeket kapnak. Az átmeneti időtartama, nő vagy családtagok egyénenként három, nőtleneknél két év, de ezt az időtartamot kivételes esetben és kegyelmi úton legfeljebb egy évvel meglehet hosszabbítani. Az átmeneti idő alatt a havidíjasoknak a külön pótdíj kivételével az összes ténylegességi illetmények járnak.

Luxusadó Bulgáriában. Szófia-ból jelentik: A napokban adta ki a kormány a luxusadóról szóló rendeletet, amely néhány igen érdekes intézkedést tartalmaz. Így például 500 leva luxusadó tartoznak fizetni olyan nők, aki dekoltált, rövid ruhában járnak vagy azsuros harisnyát viselnek. Mindenki, aki április 15-től szeptember 15-ig keztyűt hord, 200 leva adót fizet. Ötven éven aluli férfi, ha sétabottal jár, 100 levát fizet. Vagyonos szülők lánya, ha cselédnek szegődik, 200 leva luxusadót fizet. Ezeket az adókat némileg megokolja, hogy Bulgáriában két év óta parasztkormány van.

Házasság. Székely János a Consum szerkesztője és Deutsch Anna (Nagyvárad) házasságot kötöttek.

A belgrádi merénylet. Belgrádból jelentik: A régensherceg ellen elkövetett merénylet tettese, Stoics bevallotta, hogy a régensherceg ellen tervezett merénylet irányítói Filipovic, Kovacevics és Kopsics jugoszláv képviselők voltak. A három képviselőt a belgrádi parlament mentelmi bizottsága már ki is adta a bíróságnak. A merénylő még bevallotta, hogy a három képviselő a moszkvai szovjet bécsi fiókjának határozatát hajtotta végre. A jugoszláv kormány a merénylő vallomásaiban foglalt leleplezések hatása alatt ultimátummal fordult az osztrák kormányhoz. Követeli, hogy az osztrák kormány minél előbb nyomja el a bécsi destruktív elemeket. Elsősorban utasítsa ki Radak Károlyt, Gogialdrit, Sustersicsot és garantálja a lejárat szomszédai viszonyt, mert különben a jugoszláv kormány a cseh és román kormánnyal együtt a legsúlyosabb megtorlással fog élni. Sándor herceg állapota annyira rosszabodott, hogy orvosai tanácsára külföldre ment. Távolléte alatt a kormány gyakorolja az összes jogokat.

Éhségstrájkba kezdtek a jillavai foglyok. Bukarestből jelentik, hogy a jillavai fogházban a politikai foglyok, számszerint mintegy 150-en éhségstrájkba kezdtek. Kérik többek között, hogy minél hamarabb vigyék át őket a vakaresti fogházba és hogy vegyék ki ügyüket a katonai eljárás alól. Rascanu hadügyminiszter különben látogatást tett a jillavai fogházban, ahol megvizsgálta a foglyok ügyét. A miniszter megígérte, hogy a letartóztatott családtagjainak megengedi a látogatást és sürgősen fogja az előzetes letartóztatásban lévőket ügyének elintézését.

Rendőrségi hírek. Floare Andrei 16. gyalogezredbeli katonától 420 leit loptak el. — Illes Mária Kökert utca 42. számú lakos 207 leies lopásról tett bejelentést. — Szeovits Joan Radák-utca 4. számú lakos 460 leies lopás miatt emelt panaszt. — Schreier Sándor Szentlélek-utca 4. sz. lakos 2000 leies csalást jelentett be. — Komszi Szilárd str. Motilor 55. számú lakostól 1200 leit loptak el. — Borza Anna str. Campului 29. számú lakostól ellopták iratát és 80 leit tartalmazó kézikönyvét. — Tolmács László Deák Ferenc-utca 24. sz. lakos 120 leies lopásról tett jelentést. — Huszár Lajosné breznóbányai lakos 20.000 leies lopásról tett jelentést. — Szabó György gyárfalui lakostól 290 leit loptak el. — Kelemen István Calea Victoriei 172. számú lakos 1270 leies lopást jelentett be. — Stercky András kolozsvári lakostól 800 leit loptak el.

* Igazi mestermű, ahogyan Czinknél ruhát festenek és tisztítanak. Gyár: Kolozsvár, Dézsma-u. 7. (1205)

* Karlsbadi porcellánárú, Hindskopf preselt üvegáru és cseh táblaüveg érkezett nagy mennyiségben Fischer üvegüzletben Cluj, Piata Unirii 18.

Zsidók! gondoskodjatok a Kaddis-tókról! Adakozzatok a Tarbutra!

A csehszlovák agrárreform

Kassa, július 4. (Damian.) A cseh nemzetgyűlés előkészítőbizottsága elfogadta a nagybirtokok kisajátítására vonatkozó törvényjavaslatot. A javaslatot a cseh nemzetgyűlés legközelebb tárgyalja. Még mielőtt a javaslatot a nemzetgyűlés elfogadta volna, a tót felvidéken 29 nagybirtokot kisajátítottak és felosztottak.

Taft igazságügyi államtitkár

Washington, július 4. (Damian.) Taftot, az Egyesült-Államok volt elnökét az amerikai igazságügyi államtitkárság vezetőjévé nevezték ki.

KOZGAZDASÁG

A védővamos gazdálkodás felé Franciaország és Svájc új vám-tarifája — Védekezés a gyenge valutájú országok versenye ellen

— Az Uj Kelet tudósítójától —

A háboru után beállott súlyos gazdasági viszonyok ellensúlyozására lassankint minden ország a legkézenfekvőbb, de egyben a legsúlyosabb és legkárosabb következményekkel járó eszközökhöz nyúl: a védővámokhoz. A védővámok látszólag megvédik a belföldi ipart a külföldi versenytől, de csakis a legszélesebb néprétegek rendkívüli megkínosításával. A védővámok ugyanis biztos védelmet nyújtanak a megokolatlan árdragítások számára s lassu, de biztos folyamat útján az összes cikkek árainak emelkedését vonják maguk után.

Románia most életbe léptetett új vám-tarifája a védővámok rendszerének jellegét viseli s e rendszernek hátrányait még fokozza azzal, hogy olyan iparokat is részesít a magas behozatali vámkorlátozásban, amelyek a belföldi szükségletet nem tudják kielégíteni. Ezeknél az iparoknál tehát importálni kell továbbra is külföldről, ami azzal a hatással jár, hogy a belföldön előállított cikkeknek ára is magas vasuti költségekkel és magas védővámokkal drágított külföldi importárúk árai után fog igazodni.

Július elsejével azonban nemcsak Románia, hanem Franciaország és Svájc is új vám-tarifát léptetett életbe. (Olaszország most jelzi az új vám-tarifa előkészítését.) Ugy Franciaország, mint Svájc áttért a védővámra, mert a gyenge valutája országok versenye tönkreteszi iparukat. A svájci új tarifa néhány adatát közöljük alább, zárójelben a régi vámtétellel, hogy a nagymértvű emelkedés megállapítható legyen: építőfa 8 svájci frank (2 1/2), parkett 25 (8), faaruk 10 (4), csomagoló papír 15 (10), újságpapír 20 (8), nyers gyapot 1 (0), tisztított gyapot 2 (0-60), férfiruhát gyapothól 200 (150), vas 9 (5), autómobil 150 (40), sacharin 600 (200), parfümeriák 100 és 200 (75 és 120). Az eddigi összes vámentességek megszűnnek, kivéve az arany- és ezüstneműek után.

De nemcsak egész Európa, hanem Amerika is készíti új vám-tarifáját s ezáltal, ha látszólag a határok meg is nyílnak a háboru bevégeztével, újabb és újabb sorompókkal zárják el azokat egymástól. A legsúlyosabb sorompó ezek között a védővámok sorompója, mert ez csak növeli az általános elszegényedést és szomorúságot.

A koronabeváltáskor levont öt százalékos visszafizetik. Köztudomású, hogy a valuta egységesítéskor a százezer koronánál magasabb összegekből adminisztratív költségek fedezése címén öt százalékos levontak. Ez a rendelkezés főleg a bankokat sújtotta érzékenyen, mert a betétek után az öt százalékos levonást nem tudták elszámolni. A bankok többször is kérték a kormányt, hogy a levont összegeket térítse vissza. Így a legutóbbi Gyulafehérváron tartott bankkongresszus is egyhangú határozattal állást foglalt az indokolatlan levonás ellen és ebben az értelemben fel is írt a pénzügyminiszterhez. Most Bukarestből azt jelentik, hogy Popovici képviselő interpellációjára válaszul a Titulescu pénzügyminiszter kijelentette, hogy az állam a levont öt százalékos

SPORT.

Ungvári TK—Haggibbor 1:0 (0:0). Erős, izgalmas mérkőzés. Második félidőben a kapus kifut, a különben gyenge labda így kerül a hálóba.

Dempsey a boxolás világbajnoka. Bukarestből jelentik, hogy a francia követságen nyert értesítés szerint téves volt az a hír, hogy a boxolás világbajnokságában Carpentier győzött. Dempsey megmaradt világbajnoknak, amennyiben a negyedik fordulóban knock-out-tal legyőzte Carpentiert, akinek orcsontja eltört.

Főszerkesztő: DR. FISCHER JOZSEF
Feladó szerkesztő: MARTON ERNŐ
Kiadó: KADIMA kiadóvállalat részv. t.
 Szerkesztőség: Calea Reg. Ferdinand (volt Ferenc József-ut) 48.
 Kiadóhivatal: Szentlélek-utca 1/a.

Árjegyzék: minden méterre díjazás szerint veszi fel a kiadóhivatal.

a legrövidebb időn belül visszafizeti. Pénzügyi körökben meglepéssel fogadták a miniszter válaszáat és ezeketán a hat hónapra visszatarított 40 százalék kamatainak megtérítése iránt is megteszik a szükséges lépéseket.

Csehszlovákia nem szorul petróleumbevitelre. Prágából írják: A „Petrolen” nevű szaklap közli, hogy a csehszlovák petróleumfinomítóban 7000 cisterna fölösleg van, amely az egész évi belső szükségletet fedezi. Csehszlovákia tehát belátható időn belül petroléumot nem fog importálni. A közelmúltban megjelent egyik kormányrendelet megszüntette az ásványolajjal való állami gazdálkodást s a szabaddal való korlátozás nélkül megengedte.

Valutapiac:

Bécs, jul. 4. Lei 1098, dollár 736, belga frank 5519, francia frank 5905, svájci frank 1251/2, holland forint 244 1/2, dán korona 123 1/2, jugoszláv korona 1918, norvég korona —, svéd korona 164, szokol 1000, leva 685, lira 3577 1/2, marka 1014, lengyel marka 42, font sterling 27400, rubel —, magyar korona 278.

Zürich, jul. 4. Bukarest 900, Berlin 810, Amsterdam —, Newyork 593, London 2217, Páris 4780, Milano —, Brüsszel —, Kopenhága 90, Stockholm 190, Krisztiania 8377, Madrid —, Prága 810, Budapest 220, Zágráb 395, Buenosayres —, Varsó 80, Bécs 95, osztr. leb. kor. —.

Budapest, jul. 4. Lei 390—400, font ster. —, leva —, dollár 257 1/2—277 1/2, francia frank, 2180—2150, marka 355—365, lira 1280—1300, osztr. kor. 34 3/4—36 3/4, rubel 46—48, svájci frank —, szokol 862—872, dinár 685—695, lengyel marka 14—16.

SZÍNHÁZ.

Magyar Színház heti műsora:

Szerda: A fenséges asszony keringője. Operette-repriz, 8-adszor. Berky Lili és Gózon Gyula együttes vendégjátékával. Rendes helyárrakkal.

Csütörtök: Vén bakancsos és fia, a huszár. Esti előadás mérsékelt délutáni helyárrakkal. Szentgyörgyi István föllépésével.

Péntek: Bohémélet. R. Lorbeer Iona és dr. Bródy Miklós vendég szereplésével. Rendes helyárrakkal. Előadás kezdetén a nézőtérre vezető ajtókat bezárják.

Szombat: Jó éjt, asszonyom. Ujdonság először. Patika. Ujdonság először. Színész nem ember. Ujdonság 3-adszor. Ezenkívül új kabaré-számok Berky Lili és Gózon Gyula együttes föllépésével. Rend. s helyárrakkal.

Vasárnap: Éva. Berky Lili bucsuföllépésével. Rendes helyárrakkal.

Hétfő: Hofmann meséi. Kovács Dezső vendégjátékával. Új szereposztással. Rendes helyárrakkal. Előadás kezdetén a nézőtérre vezető ajtókat bezárják.

A színház iroda hírei: „Fenséges asszony keringője”. Ma este Ascher pompás és mostani reprize alkalmával ismét óriási sikert aratott operetteje, a „Fenséges asszony keringője” kerül színrre a két főszerepben Berky Lilivel és Gózon Gyulával, rendes helyárrakkal. — „Bohémélet” keltős vendég szereplésével. Dr. Bródy Miklós fogja vendégként dirigálni a „Bohémélet” péntek esti előadását. Mimit pedig R. Lorbeer Iona fogja énekelni. Ruvinzsky, Bretán, Susnek, Róthely, Virág, Nagy Gyula játsza a többi szerepet. — Szombaton premiere. Igen érdekes premiere-est lesz szombaton este: „A jó éjt asszonyom” című izgalmas és érdekesítő egy felvonásos és a „Patika” fog színrkerülni. Mind a két darab az idei budapesti évadnak egy-egy szenzációja volt. A főszerepeket itt is Berky Lili és Gózon Gyula fogja játszani. Színrkertül azonki-

188—1921. szám.

Pályázati hirdetés

A marosvásárhelyi izr. hitközség az elhalálozás folytán megüresedett kántor-metszői állásra pályázatot hirdet.

Negyven éven alóli jóhangu szigorú valláserkölcös életű egyének, akik שומא וברכה בעל תפילה, שומא וברכה képesítéssel és gyakorlattal bírnak, küldjék be kellően felszerelt részletes ajánlataikat az alulírott hitközséghez július 31-ig. Javadalmazás megkönyvezés szerint. Költséget csak a meghívottnak térítünk meg.

A marosvásárhelyi izr. (status quo ante) hitközség Targul-Mures, 1921. június 26.

Kohn Herik titkár. **Milhofer Dál** elnök.

vtl harmadszor a „Színész nem ember” című pompás ujdonság, továbbá Berky és Gózon teljes új, itt még nem ismert kabaré-számokat fognak előadni. A szombati premiert rendes helyárrakkal tartják meg.

A mozgó műsora: Egyetem-mozgóban: Szerdán végződik a diadalmas Cezarina, a VIII-ik fejezetel. „Maud hosszija”. Csütörtök, péntek „Halál-tal” (Alkohol), egy elhibázott élet regénye, rendkívüli szenzáció, megkapó sorstragédia, Alfred Lind mesteri rendezésében. Ragyogó színes farsangi és hájlenetek. — Uránia-mozgóban: Szerda, csütörtök, péntek, Honore Balzac világhírű regénye filmen: „A szép leányok tündöklése és nyomora”, Morell, a lánc mestere címmel. Harmadik és befejező rész.

Kövér—Kökény—Boros estélyek Kölcsvárt. Budapest legkedveltebb kabaréművészei Kövény Iona, Boros Géza, Kövér Gyula, Gárdos Kornélia és Cegléd Gyula e hó közepén önálló kabaré-estélyt rendeznek a sétateri kioszk helyiségeiben. A magyar főváros legújabb slágerszámaival jönnek Kölcsvára s műsorukon eddig itt még nem látott tréfák s egyfelvonások fognak szerepelni. Kedvezően idő esetén az estély a Kioszk nagytérképében tartatik meg. Helyárrak: fenntartott hely 30 L, ülőhely 20 L s jegyadó. Jegyek előre válthatók: Ivárfi Orient ügyvédségénél, Strada Juliu Maniu 6. szám, Neuman M. ruházletében és a Kioszkban. Kezdeté este 8 1/2 órakor.

Pályázati hirdetés

Az ujonnan szervezett aiudi-nagyenyedi ort. zsidó 6 oszt. elemi iskola okleveles tanítói állásra pályázatot hirdetünk.

Pályázótól megkívánjuk, hogy a világi tantárgyak tanításán felül ivre és chimis, valamint a héber nyelvet is képes legyen tanítani s vallásos életmódot folytasson.

Fizetésül az állammal érvényben levő szolgálati éveinek megfelelő fizetési összeget adjuk. A hitközség költségvetésébe az évi fizetés-hez évi 1200 lei állítottat be, a többire államszegély kérik. Az államszegély kiutalásáig a ktlőnbözetet a hitközség pénztára folyósítja.

A kellően felszerelt pályázatot alulírott iskolaszéki elnökhöz küldendők f. évi július 25-ig.

Az állás f. évi szeptember elsején foglalandó el.

Aiud—Nagyenyed, 1921. június 28.

A hitközség iskolaszéke:

König József jegyző. **Fenichel Lázár** iskolaszéki elnök.

Pályázat

A nagyváradi ort. izr. polg. iskolájánál ujonnan szervezett héber nyelvi tanári állásra ezennel pályázatot hirdetünk.

Pályázhatnak oly szaktanterfiak, akik a héber nyelvet szóban és írásban tökéletesen bírják s képesek azt mint élő nyelvet oktatni és a növendékekkel elsajátíttatni.

Javadalmazás: a hitközség tanárainak szabályzatában biztosított fizetés, lakbér és mellékjándóság.

Pályázók tartoznak ajánlataikat képesítési okmányok másolatával, valamint korukat, családi állapotukat és vallás-erkölcsös magaviseletüket tanúsító igazolványok másolatával felszerelve alulírott hitk. előjáróság-hoz legkésőbb folyó évi július h 30-ig benyújtani.

Oradea-Mare (Nagyvárad), 1921. június 28.

Ullmann Ábrahám hitk. főjegyző. **Nussbaum Sámuel** hitk. elnök.

Restaurant Bihor étterem (volt Lloyd)

ujonnan átalakított tölkerthelyisége **GRÓSZ FARKAS és STEIER** **DAVID** vezetése alatt **300** személyre berendezve **MEGNYILT!** **LAKODALMAK és BALKETEK** rendezését jutányosan vállaljuk

ORADEA-MARE אנמטר דער לייטונג ר' מנחם ז"ל אונטער דער פירונג פון ר' יוסף צבי דווינסקי שליט"א (NAGYPIAC TÉR) ראם שד"ו ש"ב בקהל ראים נאלאמא תחת דגל הר"ג מוה"ר יוסף צבי דווינסקי שליט"א

Befőttes- és uborkás-üvegek megérkeztek

prima minőségben legolcsóbb árban kaphatók

Táblaüveg — Ablaktapasz
 Kristályfehér üvegáruk —
 Porcellánáruk — Wilhelmsburgi kőedény — Keretlecek

waggontételben is kaphatók

Komlós Testvéreknel
 ORADEA-MARE — NAGYVÁRAD
 Kérjen árajánlatot!

Hölgyek figyelmébe!

Legújabb divatu bukaresti, pártisi és bécsi minták szerint

műhímezés
damburirozás
gépajurozás
gouvrirozás
plissirozás

gyorsan és szépen készül a műhímző és gouvrirozó szalonban

Unió-utca 15. Emelet

Legolcsóbb bevásárlási forrás!

DEUTSCH K. I.

üveg és porcellán nagykereskedés r. t.

Oradea-Mare — Nagyvárad,
 Str. Nicolae Jorga, v. Zöldfa-u. 4.
 Telefon 71 Interurban

Állandó nagy készletek fehér, kristály, üveg, karlsbaldi porcellán, diszmu- és konyhaberendezési cikkekkel.

Cukorkakereskedők nagy forgalmat érnek el a

PÉNZES

cukorka, csokoládé árusításával — Minden tízedik csomagban pénz van Megrendelések **Wolfovits Simon Margitta**

APRÓHIRDETÉSEK

Egy sor ára 1 lel. Vastagabb betűvel 2 lel.
Legkisebb apróhirdetés ára 10 lel.

Két banktisztviselő öz. családnál teljes ellátást — esetleg csak lakást — keres. Megkeresések „jó fizető” jellegére a kiadóhivatalba kéretnek. 2110—1

Mérlőképés könyvelő délelőtti foglalkozást keres (órakra is) Cím: Deutsch M. Károlynál, Radák-utca 3. szám.

Két intelligens fiatalember butorozott szobát, esetleg két ágyat keres. Cím: Gombos-nyomda, Minorita-utca.

Dement eladó kicsinyben és nagyban Faháznál, Malom-utca 1 alatt. 1189-1

Jeremiás Zsigmond szesz, rum, likőr és cognac gyára Szatmár, Károlyi ház.

Lőrincz Sándor Automobilvállalat, javító műhely, autogén hegesztés Cluj, C. Reg. Ferdinand 161

„Melissát” kérjen, ha finom cukorkát akar!

Bukfaanyagot gőzölt szelezt és szelezett minden méretben szállít glimbocai fűrészteléről a „Bisztra” Erdőkihasználási R.-T., Timisoara.

Ha gyermekét elegánsan és olcsón akarja öltöztetni, úgy szükségletét kizárólag **ADLER** gyermekruha- és sapka-gyári raktárában, Str. Julia Maniu 3., eszközölje

Hirsch és Czodik bőrkereskedő 1195 Szép-utca 2.

Deutsch Testvérek Cluj, Piata Unirii (v. Mátyás király-tér) 26. Nemzetközi szállítási vállalat. — Rendszeres gyűjtő- és waggonforgalom a külföld, valamint a belföld minden irányból és irányába. — — — Fuvardíjvisztartási és felülvizsgáló iroda.

Sárga kocsikenőcs gépszir, szappan és mindenféle növényolajok vagon-tételben kapható „MERCUR” vegyigyár Cluj, Kriza-u. 4

Saját érdekében ne cserélje össze a céget **Eisenstädter Fülöp** Str. Regina Maria (Deák F.-u.) 13 Minden cikket leszállított árban árusítok

Butor- és épület- vasalást, gazdasági cikket, permétazót, stb. meg- lepő olcsó árban szállítok postán és vasuton. Kérjen árajánlatot. 1249

Stern vaskereskedő Oradea-Nagyvárad Str. Nicola Jorga (Zöldfa-utca) 10. sz.

A közönség figyelmébe! Van szerencsém a n. é. közönséget értesíteni, hogy Kovács Albert urral társulva módomban van a közönség legkényesebb izlésének is eleget tenni. Műhelyemben állandó kész cipők kaphatók. A n. é. közönség szíves pártfogását kéri **IZRAEL ALADÁR**

HA vérszegénységben, ideg- betegségben, az ivarszervek idült bántalmában szenved, vegye meg a páratlan gyógyhatású — fűrdő-célokra használt — kitűnő vassórtélt természetes vassórtélt (Eisenmineral-moor, Moorsalz) kapható minden mennyiségben a **Rózsa** nagydrogeriában Cluj—Kolozsvár, Piata Unirii 68 (Mátyás kir. tér) 1215

Feltűnő olcsó árak! Most érkezett nagy mennyiségben békebelli minőségű prima **flor- és musslin-harlsnya** divat színekben. **Gyermek-harlsnya, prima flor, minden nagyságban.** Nagy választék női selyem-, gyapjú kabát- és átkötősbuzukban 1197

BLATT

KÖTÖTT SZÖVÖTT ÁRUHÁZA CLUJ, FŐTÉR 13. SZÁM

כשר נאמן שמעון בייא רעווד נאמן ש"ו

Szörme átalakítást, javítást és festést nyári láb alatt minden mennyiségben jutányos árban vállalok. Szörme megóvást még e hó végéig elfogadok **EISENSTÄDTER & Co.** Blauaril szörmeáruháza Cluj, (Kolozsvár), Cal. Vict. (v. Kossuth L.-u.) 2. Tel. 1-49

Cipőárut a legelőnyösebben **HOFFMAN** cipőáruházból vásárolhat 886 Cluj, C. Reg. Ferd. (v. Wesselényi-u.) 19.

„METROPOL”-ban Caffé-restaurant 3 órás reggeli 1200

Uj magyar nyelvű zsidó könyvek! **Bernstetn:** A cionizmus lényege és szervezete 4.— **Frigyes Lajos:** A zsidók természetrajza. Népszerűen megírt tanulmány a zsidók testi és lelki tulajdonságairól. Statisztikai táblázatokkal 12.— **Gorion:** József és testvérei. O-héber regény, Giszkalai János mesteri fordításában 12.— **Gorelik:** Cion és gólusz 4.— **Nachum Goldmann:** A zsidó nemzet követelése 2.— **Müller H.:** A cionizmus ábecéje 3.— **Nordau Max:** Mesék. Szimbolikus gyönyörű példázatok, Giszkalai János fordításában 12.— **Nordau Max:** Doktor Kohn. Az első igazi zsidó dráma. Megrázó színekkel festi meg azokat a lelki összeütközéseket, melyeket az asszimiláció eredményez 10.— **Dr. Thon Osias:** Herzl Tivadar 4.— **Ujvári Péter:** A tulsó parton. Zsidó regény, az élet elevenjébe belemarkoló költői szépségű munka 15.— **Minden** könyvek megrendelhetők a pénz előzetes beküldése mellett a Zs. N. Sz. könyvosztályánál. Egyesületeknek, helyicsoportoknak kedvezmény.

BIROUL DE EXPEDITIE „BANAT” Speciális gyűjtő-forgalom. Vasuti szállítások. Bukarestből Nagyrománia minden állomására, kisérővel és teljes garancia mellett mindenféle kár megtérítésével. Speciális forgalom Bukarest és Kolozsvár között két és fél napon belül, a legelőnyösebb díjtételek mellett **Mohor, Ravitzcu, Marcu Stark & A. Lupovici** Bucarest. Cal. Moziilor 47 **FIÓK: „UNIO” SZÁLLÍTÁSI VÁLLALAT CLUJ, PIATA UNIRII No. 2**

ELSŐ SZATMÁRI SZEMFEDÉL- GYÁR SATU-MARE Villanyerőre berendezett minden kivitelű nyomott- és csipke szemfedők, művirág- és sorkoszu-gyár Sörgöncim: SZEMFEDELES **GYÁR ÉS IRODA: STR. BURIVISTA (VAJAY-U.)**

BERNÁTH DEZSŐ N.-BÁNYA vashámor, kovácsmunkák, kapa, lapátgyártás, gépjavítások erdei iparvasúti kocsik gyártása.

Szilágyi Eleonora R.-T. Ajánlja: likőr, rum különlegességeit. Elsőrendű pezsgőt és borait. 1210 Szesz nagyraktár

FRÄNKEL EMÁNUEL és KLEIN SÁMUEL kézműváru nagykereskedése 1196 Cluj, Piata Vit. Mihaiu (v. Széch.-tér) 34 Dick-ház.

Minden házban fontos! Az egészség érdekében nélkülözhetetlen a **párnatoll-, vatta-, lószór- és gyapju-** tisztítása, melyet gőzerőre és vegytisztításra berendezett műhelyemben gyorsan és pontosan vállalok 1202 **Raktáron** tartok kész párnákat és tollat. Mérsékelt árak! — Szolid kiszolgálás **Stern Salamon** Bocskay-utca 9.

Csak egy ut vezet az erőhöz, egészséghez a páratlan hatású **HIGIEA SÓSBORSZESZ** Kapható mindenütt! Gyártja: „HIGIEA” Kosmetikai és Vegyszertári Gyár 1214 CLUJ — KOLOZSVÁR

L'or crém a legjobb arc- és kézápoló. Főraktár: **László és Társa** parfümeriája CLUJ, Piata Unirei 12. (v. Bittóhelyiség)